

STATSMINISTERIET

Dato: 18. august 2020

Skriftlig forelæggelse for Det Udenrigspolitiske Nævn og Folketingets Europaudvalg

Videokonference for medlemmerne af Det Europæiske Råd den 19. august vedrørende situationen i Hviderusland

Formanden for Det Europæiske Råd har den 17. august indkaldt til en videokonference for medlemmerne af Det Europæiske Råd den 19. august med Hviderusland som eneste dagsordenspunkt.

Der ventes en drøftelse af, hvilke tiltag EU skal tage som følge af udviklingen i Hviderusland. Videokonferencen følger efter den ekstraordinære videokonference for EU's udenrigsministre den 14. august, hvor der bl.a. var enighed om at igangsætte udarbejdelsen af konkrete navnelister mhp. sanktioner mod de ansvarlige for overgreb på demonstranter og journalister samt valgsvindel. Der forventes ikke vedtagelse af konklusioner i forbindelse med videokonferencen den 19. august, men en udtalelse fra formanden for Det Europæiske Råd, Charles Michel, på vegne af EU27.

Ifølge Hvideruslands Centrale Valgkommissionen (CEC) var valgdeltagelsen på 84 %, og Lukasjenko fik godt 80 % af stemmerne, mens den nærmeste modkandidat, den 37-årige Svetlana Tikhanovskaja, fik 9,9 %. Valget blev gennemført uden tilstedeværelsen af uafhængige internationale valgobservatører fra OSCE og med åbenlyse brud på almindelige standarder for gennemførelse af et demokratisk valg. Tikhanovskaja har udtalt, at hun ikke anerkender valghesultatet.

Den omfattende valgsvindel og en hårdhændet håndtering af fredelige demonstranter og journalister har givet anledning til store folkelige protester, der kræver demokratisk forandring. Tikhanovskaja, der nu befinder sig i Litauen, har i videomeddelelser bl.a. opfordret til fortsatte demonstrationer og sagt, at hun står klar til at være midlertidig leder af landet i en transitionsperiode. Den 16. august fandt en demonstration af historiske dimensioner sted med op mod 200.000 deltagere i Minsk. Oppositionens opfordring til generalstrejke fra mandag den 17. august synes at blive fulgt i stigende omfang, hvor flere store statslige industrivirksomheder og den hviderussiske stats-TV har nedlagt arbejdet.

Præsident Alexander Lukasjenko er kommet under massivt pres og har trods dels trusler, dels forslag om revision af forfatningen endnu ikke anskueliggjort en løsning eller proces, der kan mindske de voksende krav om hans afgang. Lukasjenko synes i stigende grad at give eksternt vestlig indblanding skylden for demonstrationerne. Efter flere telefonsamtaler har Ruslands præsident Putin bekræftet Ruslands villighed til at komme med den nødvendige assistance til at løse Hvideruslands udfordringer, herunder at det kunne inkludere militær

assistance på basis af principperne i traktaten for Unionsstaten mellem Rusland og Hviderusland samt i den kollektive sikkerhedspagt (CSTO).

Med afholdelse af videokonferencen for medlemmerne af det Europæiske Råd ønsker man at sende et stærkt, fælles signal om EU's støtte til et fredelig og dialogbaseret løsning. Der forventes en statusdrøftelse for mulige EU-tiltag i lyset af situationen i Hviderusland, der udvikler sig hurtigt. Der forventes i den forbindelse en status på arbejdet med at forberede de annoncerede målrettede sanktioner, samt andre mulige EU-tiltag adresseret på videokonferencen for EU's udenrigsministre den 14. august. Blandt EU-medlemslandene forventes enighed om, at målrettede sanktioner også må ledsages af positive tiltag i form af intensiveret støtte til det hviderussiske civilsamfund.

Vi har fra dansk side tidligt været ude at arbejde for en klar og fast EU-reaktion over for det hviderussiske styre. Særlig vigtig er igangsættelsen af målrettede sanktioner mod de ansvarlige for valgsvindlen og undertrykkelse af den hviderussiske befolkning. Fra dansk side lægges der vægt på, at der fastholdes en stærk kritik af valghandlingen i Hviderusland, der hverken var fri eller retfærdig, og at man fra EU's side ikke accepterer valgresultatet. Der bakkes op om, at der udsendes en fact-finding mission til Hviderusland for at undersøge de overgreb, der er blevet begået mod oppositionen, fredelige demonstranter og presse, så de ansvarlige kan holdes til regnskab. Fra dansk vil vi også presse på for en række positive EU-tiltag i form af konkret støtte til det hviderussiske civilsamfund. I tillæg til tiltag gennem EU iværksætter Danmark nu en akut dansk indsats med 500.000 kr. til støtte for hviderussiske journalister, menneskerettighedsforkæmpere og voldsofre. Så vi, via internationalt anerkendte samarbejdspartnere, kan yde konkret støtte til hviderussiske journalisters sikkerhed, dokumentation af styrets overgreb og menneskerettigheds-overtrædelse, samt bistand til demonstranter udsat for vold og tortur. Hvis Hviderusland finder en vej i retning af frihed og demokrati, er vi fra dansk side indstillede på at yde støtte til Hviderusland gennem vores eget Naboskabsprogram. Vi skal støtte den hviderussiske befolknings krav på at blive hørt og deres ønske om en mere demokratisk fremtid.